

В моєму дитинстві тривалий час, коли я зависала перед телевізором, мати могла наблизитися до мене, а я не відчувала її присутності. Тож їй доводилося разів зо три-чотири нетерпляче повторювати моє ім'я, поки я не поверталася до того, що вона називала «реальність».

Щодня я дезинфікую свою робочу маску й рукавиці. Я кажу *рукавиці* за звичкою, але то більш схоже на тоненькі присоски на кінчиках пальців. Маска, така ж тендітна, закриває зону бачення на кшталт оправ окулярів, яка чіпляється за вуха, з тією лише різницею, що обидві дужки замінено провідниками звуку. Усе це важить менше трьох грамів. Я могла б користуватися лінзами для під'єднання, щоб повністю звільнити обличчя; я постійно пробую нові моделі, що з'являються на ринку, та не можу терпіти найменшого стороннього тіла на своїй рогівці.

Щодня я зволожую лице і долоні, потягуюся. Ковтаю плитку протеїнів, запиваю півлітром води. Переконаюся, що підлога в майстерні чиста; розкладаю на ній свій килимок для переміщення. Одягаю маску й рукавиці.

І перетинаю.

Я вхожу у віртуальну реальність і зустрічаю Анук, мого аватара, складеного з клаптиків фотографічної текстури з роздільною здатністю 16К, яка постійно знаходиться там, переді мною. Її шкіра здається реальнішою за мою. Її погляд ясніший. Дихання її завжди розмірене. Глибоке. Коли відпочиває, вона переносить свій центр ваги з однієї ноги на іншу, злегка рухаючи тазом. Вона підводить голову, кліпає очима, зчеплює долоні на животі. Потім неквапним і витонченим рухом веде руками вздовж свого тіла, стаючи на кілька секунд на носочки. І знову починається оживлення. Часто, тільки-но вона з'являється в полі мого зору, бажання змінити її обличчя чи її тіло визначає напрямок пошуку.

Сьогодні маю багато зробити, щоб завершити материне облаштування в моїй квартирі.

Але маю перезавантажитися.

Я створюю мінімалістичне завдання: роздягнути Анук, зберегти її існуючу шкіру, її очі, та навіть татуювання, яке вкриває її лопатку вже тиждень — ловець снів, найдовше перо якого спускається аж до місця народження її стегон. Я заміню її чорну перуку класичним шиньйоном, можливо, сріблястого кольору. А тепер облаштувати її в білому оточенні, з одним-єдиним джерелом світла, перпендикулярним. Щось простеньке. Щоб зуміти віднайти свій спокій.

Зменшую до нуля усі зміни рис настрою на її обличчі. Очистити його від усіх її емоцій. Аж поки мої теж не зникнуть.

Останні тижні я провела багато часу поза системою, далеко від цифрового ефіру; я почала задихатися.

Я маю стати картинкою, якнайшвидше.

Я стала зображенням жінки задовго до настання пубертатного періоду. В тринадцять років, задовго до цього я мріяла з'явитися на глянцевому папері.

Щотижня я підіймалася сходами, що вели до квартири моїх бабусі й дідуся, із прудкістю гепарда, щоб подивитися нові номери журналів *Magazine illustré* та *Lundi*, які бабуся клала посеред кухні під кришталевою люстрою, на антикварному столику, накритому італійською мереживною серветкою. У моїх предків не було жодної книжки. Лише дідові журнали з дупами. Який виставляв свою любов до пін-ап із сумішшю гордості й шалапутства, і отримував задоволення від того, що показував мені своє тогочасне захоплення, добре видиме на його перекидному календарі компанії Snap-on, що висить на кухонній стіні поряд із буфетом, такий собі постійно оновлюваний витвір мис-

тецтва. Простакуваті блондинки, здавалося, перетворюються на соковитих брюнеток, які світлішали наступного місяця до норовливих рудих, із тим, щоб потім віднайти свою блондинистість, часто платинову. Щомісяця мій дід зауважував щодо нової пасії: поглянь на цей вигин, це ж справжня поезія, ти ніколи не побачиш просто на вулиці таких витончених округлостей, узагалі ж, самих лише губ цієї симпатичної лялечки було б достатньо, але в поєднанні з апетитними сосками, щоб завершити портрет, — просто вершина мистецтва. А моя бабуся заливалася веселим сміхом, тоді як моя мати щоразу здавалася відсутньою і навіть дещо присоромленою.

Моя бабуся любила чутки про зірок, про яких достеменно нічого не знала, — ні їхні твори, ні їхній талант, — а тільки про їхню присутність на сторінках журналів. Вона не дивилася телебачення й не слухала радіо, нічого не знала про кіно, та відкривала знаменитостей, читаючи їхні бліц-інтерв'ю. Вона передплатувала також *Nous deux*, — дивний журнал із фотороманами, які розповідали коротесенькі сентиментальні нудні заколискуючі історії, втілені італійськими актрисами, які могли б стати частиною календарів мого діда, настільки всі вони були схожими. Дідове захоплення пін-апом і бабусине — голлівудськими зірками складають успадковану основу моєї сімейної культури. Я дуже рано зрозуміла таємну цінність зображення жіночості.

Найвідоміші жінки світу були повністю знерухомленими на сторінках журналів. Чи божественними на екрані. Або вставленими в рамку для вічності в музеях, їх я відкрию дещо пізніше.

Я ж стала зображенням, не усвідомлюючи цього.

Була середина вісімдесятих, — часи усього вражаючого, *material girls*, моди як абсолюту. Тоді ще був той конкурс

манекенниць, у старшій школі. Головний приз — потрапити на афішу Vrai Coton, мережі бутіків, про яку говорили по всій країні, мультинаціональної компанії, яка продавала тільки футболки, камісолі й лосини флюоресцентних кольорів.

Я б ніколи не брала участі у таких конкурсах. Я була сором'язливою, майже німою, і проводила дні в пошуках стратегії, щоб не викликати ні глузувань, ні заздрощів, нічого. У мене були дві подруги, з якими я спостерігала за тими, хто вмів себе показати. Ми трималися на відстані від нервових ватаг, в яких дівчата й хлопці бравували після обміну злими дошкульними підколками, які переривалися каскадами дурнуватої гігикання і провокативного гумору на межі із залякуванням.

Я була невидимою. Близькість інших робила мене нещасною, я не вмiла інтегруватися, у мене не було хоч якоїсь опори. Я вмiла тільки спостерігати. Чути і не рухатися. Найкраще — перед екраном телевізора. Та я вмiла розчинитися в масі, щоб зникнути. І через те, що я трохи горбилася, щоб мене менше бачили, важко було помітити, що я була вищою від решти, а також тендітнішою.

І для того, щоб розчинитися в масі, я записалася на курс, щоб зробити точнісінько, як усі дівчата. Точнісінько так, як щоранку я докладала зусиль, щоб начесати свою гриву, збризнуту хмарою фіксатора для волосся, а потім побризкати все тіло несправжнім парфумом «Імпульс». Тож я слідувала за хвилию і без усякого захвату опинилася у світлі софітів театральної зали старшої школи.

Пізніше я дізналася, що вираз абсолютної нейтральності на моєму обличчі заворожив журі. Оскільки я уникала будь-чиїх поглядів, то здавалася відсутньою, без якоїсь власної особистості. Обличчя моє могло набувати будь-якого кольору, не накладаючи обмежень власним. І, уміючи фіксувати погляд на телеекрані й не рухатися,

з розслабленою нижньою частиною обличчя й широко розплющеними, як у гіпнозі, очима, я досягла здатності існувати майже як мінерал. Я вже не була справді живою; я скидалася на статичну картинку, яка безшумно пропливала проходом.

Я хотіла бути картинкою ще задовго до того, як зрозуміла, що маю вибрати професію і, можливо, навіть вчитися, щоб опанувати її.

Якби я народилася на двісті років раніше, то ще з дитинства знала б, ким мала стати, бабуся часто повторювала це мені. Я б навчилася обробляти землю своїх предків, підтримувати лад у будинку, гратися ляльками, щоб уміти тримати на руках когось меншого за себе. Якби я народилася принцесою, то неодмінно наслідувала б королеву, ходячи по колу до повного виснаження з короною на голові, ізольована у неприступній фортеці свого майбутнього королівства.

Але народилася я у передмісті, у спальному місті-супутнику. Росла в бунгало, нашпигованому всіма можливими електроприладами. І моя мати залишилася там сидіти перед вікном під гудіння посудомийної машини і споглядати виднокіл з такими ж бунгало, палячи сигарету. Вона була майже такою ж статичною, як жінки в журналах моєї бабусі, але без макіяжу і зачіски, і без фірмового одягу. Вона, напевне, оживала в той час, коли я була на уроках, а може, вночі; я ніколи не знала достеменно. Та пополудні, коли я поверталася зі школи, вона вже була біля вікна, палила, мовчки. А пізніше увечері вона сходила у вітальню в напівпідвальному поверсі, вмощувалася на канапі перед телевізором зі склянкою вина, іноді з книжкою, і більше не рухалася. Влітку, коли бувала вагітною, вона виходила на ганок подихати повітрям; ми обходили квартал, вона палила сигарету, а я їла заморожений сік. А потім у неї

траплявся викидень, і вона поверталася до вітальні, зі своєю склянкою вина.

Мати була вагітною усе моє дитинство.

Її живіт роздувався протягом трьох чи чотирьох місяців, а потім вона цілий тиждень плакала. Я чула, як вона шепотіла батькові, що вона не розуміє, чому. А батько перехиляв велику склянку джину.

У мене могло бути дев'ять братів і сестер. А то й більше.

А були тільки ляльки з мене зростом, які я розмістила у вітальні. Навпроти екрану. Думала, що так розраджую матір. Що перебування серед нашого гурту втішає її. Та ніщо не могло зрівнятися за глибиною з тим смутком, який вганяв її в летаргію, майже з таким, як у моїх ляльок, нерухомим поглядом.

Якби не було телевізора, який панував у вітальні, з його нескінченними передачами і фільмами, що створювало враження постійної активності в бунгало, і біля якого я завмирала якомога частіше, то мені би повірилося, що я вже досягла царини зображення.

Значну частину свого існування я провела, спостерігаючи за зображеннями. Або створюючи їх у своїй голові, читаючи романи. Ще до того, як пішла до підготовчого класу, я проводила дні, без упину переглядаючи японські мультики, як-от *Маленький принц-сирота*^{*}, розповідь про Гучі — бджолу, яка вже тоді розказала мені про самотність, з якою я зіткнуся за кілька років, а ще про страхітливу відсутність матері як такої; його мати зникла десь на просторах ворожої природи, моя ж була брутально зламана тягарем смерті в її лоні.

---

^{*} Японське аніме, оригінальна назва 昆虫物語 みなしごハッチ.

Я згадую, як облітала з Гучі заражені лихими створіннями болота. Пірнала разом із ним під латаття. Спала, закутана в самому серці тюльпану. Танцювала з метеликами. Білася з монстрами з гігантськими клешнями, плачучи і волаючи від жаху. Але я також знаю, що мої сльози висихали за кілька хвилин разом із американським супергероем, здатним врятувати Землю між двома рекламними випусками, чи з усією бандою Баґз Банні*, чия легковажність і пустотливість могла зрівнятися лише з його спокійною самодостатністю. Потім я любила розтягнутися на підлозі й гортати ілюстровані альбоми з батьківської колекції, один ряд на книжковій полиці був присвячений історії воєнних звірств, а інший — мафії й смертній карі. Перш, ніж навчитися читати, я проводила довгі години, вивчаючи фотографії гільйотин, шибениць й інших інструментів і технік тортур Середньовіччя, як-от конструкцій для підвішування за зв'язані за спиною руки чи для розчавлювання голів, знаряддя, які були наявні у макіавеллівських планах Хитрого Койота, у його потугах спіймати Дорожнього Бігуна**. Я чергувала пригоди Астерікса Галлійського*** з пригодами Атомаса — атомної мурахи****, й фотографіями поховань Другої світової війни.

Я відкривала неймовірне й жахливе. Вимисел і реальність упереміж.

Тож, усі мої тривоги розсіювалися грою яскравого світла на екрані. У нескінченному ряду мультфільмів, що прок-

* Герой американського мультфільму *Bugs Bunny* режисера Текса Ейвері й аніматора Роберта МакКімсона.

** Хитрий Койот (англ. *E. Coyote*) і Дорожній Бігун (*The Road Runner*) — два персонажі однойменної серії короткометражних мультсеріалів Луні Тьонз і Меррі Мелодіз.

*** *Astérix le Gaulois*, герой однойменного франко-бельгійського аніме та відомого комікса про Астерікса.

**** Герой американського аніме *Atom Ant*.

ручувалися переді мною, я помічала відверте глузування з реальності; смерть завжди була точкою зупинки на кілька секунд, перш ніж мої ідоли, знову переповнені енергією, готові були продовжувати переслідування й знову вибухати божевільним сміхом.

Роками я мала повертатися, дедалі частіше, до цієї безкінечної розваги, яка суперечила всьому, що я мала зрозуміти про світ поза його зображенням.

Мої перші бажання усі були пов'язані з вимислом. Я хотіла пройти крізь екран, аби приєднатися до Фанфрелюш* — ляльки, яка вміла своїм тілом проникати в літературний матеріал. Слідувати за нею по відомих книжках, до яких вона проникала, щоб змінити перебіг подій в історії, яку вона читала.

У мене вже виникало бажання телепортуватися, змінити шкіру, тіло. Бути множинною, мінливою. Мати крила чи кінцівки робота. Відкрити свої надприродні можливості чи власне позаземне походження. Подорожувати у часі.

З огляду на захопленість мультиками, з огляду на захопленість лише ними, я дуже рано втратила смак до реальності.

Ще до початку навчання у підготовчому класі, я почала бачити науково-фантастичні кошмари, в яких я літала, сидячи на палиці, як Маленька Фея**, але не могла управляти своїми рухами. Протягом часу, який мені здавався довгими годинами, я намагалася утримувати своє тіло на висоті два-три метри над землею, чи піднятися вище, рухатися горизонтально, уникати будівель, дерев, та мене

---

* Fanfreluche, дитячий серіал за сценарієм Кім Ярошевської; Фанфрелюш переказувала казки і легенди для дітей.

** Героїня японської манґа Сарі — маленька чарівниця (оригінальна назва 魔法使いサリ) і дитячий телесеріал.

жадала земля, яка загрожувала проковтнути мене. У мене не виходило звільнитись, і я прокидалася спітніла, змучена маневрами. Спомини про ці польоти й досі живі; для мене немає різниці у спогадах про сни і про справжні події. Я справді маю досвід польотів такий самий, як вміння плавати в морі. Насправді я літала частіше, ніж плавала.

І чіткіше згадую про це.

Дитиною я не хотіла визнати різницю між справжнім і симулякром. Те, що відбувалося на екрані чи поміж рядків у романі, і було для мене ціннішим за реальність. Що я відчувала, читаючи й дивлячись телевизор — захоплення, задоволення, цікавість, здивування — досягали незаперечної інтенсивності. Та я зрозуміла дуже рано — може, занадто рано — що перебувала не з того боку екрану.

У дитинстві я проводила кожне літо у спальні у напівпідвалі, з опущеними шторами, ковтаючи два-три романи за день. Мої тодішні спогади обмежуються простором дев'ятиметрової спальні і вітальнею, трохи більше одинадцяти квадратних метрів. От там батько і пив свій коктейль *ром-кола**, слухаючи хіти *шістдесятих*, в оточенні своєї колекції вогнепальної зброї, яку він чистив один раз на рік і яка збирала пил протягом усіх інших днів, поки він хропів під постійні вибухи у документальних фільмах про історію воєн. Мати ж влаштовувалася на кухні, щоб читати Мішеля Трамбле** і Даніель Стіл***. З незмінними сигаретами дю Морье й італійським вином. Кожен з нас замикався у власному кокони зі слів, із зображень, із музики.

---

* Ром-кола або Куба лібре (ісп. *Cuba Libre*, «вільна Куба») — алкогольний коктейль, складається з рому, лайму та коли.

** Популярний квебекський автор і драматург. Його твори перекладено на десятки мов.

*** Американська письменниця, авторка багатьох бестселерів.